

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Alkohol- och narkotikapolitiskt program för landskapet Åland 1996-2000

1995-96

nr 4

M nr 3

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen har uppgjort ett alkohol- och narkotikapolitiskt program för landskapet Åland 1996 - 2000. I programmet har landskapsstyrelsen strävat att beakta den aktuella alkohol- och drogsituationen i landskapet mot bakgrunden av situationen och utvecklingen i närliggande regioner och i EU. Programmet utmynnar i ett antal åtgärder som landskapsstyrelsen avser att vidta.

Utskottets förslag

Utskottet omfattar i huvudsak programmet men framför samtidigt några kompletterande synpunkter.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmänt

Utskottet framhåller vikten av att en målmedveten och långsiktig alkohol- och narkotikapolitik bedrivs i landskapet. Handlingsplanen syftar till att hålla Åland narkotikafritt och att minska alkoholskadorna genom sänkning av alkoholkonsumtionen.

Utskottet framhåller vikten av information om alkoholens och narkotikans skadliga verkningar på ett tidigt stadium i skolan. Det är viktigt att informationen framförs så att eleverna tar den till sig på ett naturligt sätt. Utskottet har erfarit att sådan information har börjat ges i grundskolan från och med årskurs fyra.

Upplysningen i skolan är en av hörnpelarna när det gäller att påverka attityderna i samhället. Genom attitydförändringar är det möjligt att uppskjuta alkoholdebuten bland ungdomar, vilket är av stor betydelse eftersom alkoholkonsumtionen är störst i åldersgruppen 15-29 år. För att informationen till ungdomarna skall ha effekt är det väsentligt att de vuxna har rätt attityder och uppträder som förebilder.

Utskottet framhåller vikten av att de organisationer som arbetar med personer med alkohol- och narkotikaproblem samarbetar både på fältnivå och på ledningsnivå för att koordinera och planera sitt arbete. Detta samarbete är av stor betydelse eftersom

hanteringen av alkohol- och narkotikaproblem kräver nya former av organisationsstrukturer för att nå bästa möjliga resultat.

Utskottet har erfårit att det förekommer en viss osäkerhet om vilka gränser tystnadsplikten uppställer för samarbetet. För att samarbetet skall löpa på ett smidigt sätt och för att den enskildes rättsäkerhet skall garanteras bör landskapsstyrelsen klargöra och informera nämnda organisationer om gränserna för lagstiftningen om tystnadsplikt.

Utskottet betonar även att resurserna för att hantera alkohol- och narkotikaproblem inte får vara statiska utan tillräckligt flexibla för att kunna möta de olika typer av problem som uppstår.

Utskottet anser att en viktig åtgärd som inte får negligeras då det gäller att hjälpa personer med missbruksproblem är att försöka engagera personens närstående och vänner. De ovan nämnda organisationerna har även här en viktig uppgift i rehabiliteringsprocessen.

Utskottet konstaterar vidare att varje organisation tillsammans och var för sig försöker hitta de konkreta åtgärder som de kan bidra med för att avhjälpa de problem som alkohol och narkotika förorsakar. Utskottet har bl.a. tagit del av planerna inom hälso- och sjukvården om att tidigt upptäcka alkohol- och narkotikaproblem.

Det finns inte några klara lösningar på dessa problem, endast med samarbete och genom många olika åtgärder kan problemen avhjälpas.

Alkoholpolitiken

Utskottet finner den nuvarande konsumtionen av alkohol i landskapet vara oroväckande hög, då totalkonsumtionen per capita varierar mellan 7-8 liter, omräknat i 100%-ig alkohol. Utskottet delar därför landskapsstyrelsens åsikt att totalkonsumtionen bör reduceras till under 6 liter fram till år 2000 i konsekvens med WHO:s målsättning. Utskottet konstaterar att flera sakkunniga påpekat svårigheten med att uppnå det av landskapsstyrelsen uppsatta målet med tanke på den faktiska situation och omgivning i vilken landskapet befinner sig.

Alkoholkonsumtion ingår för många som en naturlig del i sällskaplivet. Emellertid uppstår hälsoproblem och sociala problem inte bara vid beroende och överkonsumtion av alkohol utan kan även uppkomma vid måttlig alkoholkonsumtion. De negativa konsekvenser som alkoholen medför för samhället inom hälso-, sjuk-, social- och ordningsväsendet medför stora kostnader. Dessa samhällskostnader sjunker vid en sänkning av totalkonsumtionen.

Totalkonsumtionen av alkohol i ett samhälle beror i huvudsak på tre faktorer, nämligen ekonomisk tillgänglighet, geografisk tillgänglighet och attityder.

Den ekonomiska tillgängligheten, d.v.s. alkoholens pris i förhållande till befolkningens disponibla inkomster kan inte påverkas av landskapet, vilket landskapsstyrelsen även påpekat i sitt meddelande. Vad gäller den geografiska tillgängligheten sammanhänger den med turistnäringens omfattning i landskapet. Utskottet framhåller vidare att attityden till alkohol i samhället är av stor betydelse för att reducera alkoholkonsumtionen.

Utskottet omfattar de åtgärder landskapsstyrelsen föreslår i meddelandet för att få ner alkoholkonsumtionen i landskapet. Det krävs dock ytterligare åtgärder för att uppnå målet. Bland annat är det viktigt att alkoholfria miljöer skapas. Vidare bör alkoholkonsumtionen i landskapet beaktas då ansökningar om serveringstillstånd behandlas. Därutöver bör kontrollen av utskänknings skärpas.

Utskottet önskar dessutom framhålla vikten av att information om alkoholens skadeverkningar ges åt alla åldersgrupper och att myndigheter och organisationer ges i uppdrag att formulera dryckesnormer som kan accepteras i samhället.

Narkotikapolitiken

Utskottet har erfarit att narkotika används i landskapet i en viss begränsad omfattning. Utskottet har dessutom erfarit att attityderna förefaller förändras så att alltfler kan tänka sig att pröva narkotika. Utskottet ser med oro på händelseutvecklingen och konstaterar att situationen snabbt kan förändras så att användningen av narkotika ökar. Utskottet framhåller därför vikten av att beredskapen att hantera narkotikaproblem hålls på en hög nivå. Utskottet delar landskapsstyrelsens uppfattning att Åland med alla tillbudsstående medel skall vara narkotikafritt och omfattar vidare de åtgärder landskapsstyrelsen aviserat i sitt meddelande.

Övrigt

Det är av vikt att landskapsstyrelsen koordinerar och underlättar samarbete mellan de organisationer som på olika sätt arbetar med personer med alkohol- eller narkotikaproblem. Uppföljning och utvärdering av landskapsstyrelsens alkohol- och narkotikapolitiska program är vidare av stor betydelse för att utveckla och pröva nya åtgärder. Utskottet utgår från att landskapsstyrelsen med jämna mellanrum undersöker konsumtionsvanorna och informerar lagtinget om alkohol- och narkotikautvecklingen i landskapet, för att möjliggöra en fortgående dialog i dessa viktiga frågor.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 12 april 1996 inbegärt social- och miljöutskottets yttrande över meddelandet.

Utskottet har i ärendet hört socialchefen Bengt Linde, polismästaren Björn Andersson, sjukvårdschefen Anders Fagerlund, verksamhetsledaren Bengt Enqvist, fältarbetaren Ola Nyqvist, skolhälsovårdaren Maj-Britt Jansson och Ålands ungdomsråds vice ordförande Carina Andersson.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Olof Erland, ledamöterna Beijar, Pehrsson och Mattsson samt ersättaren Söderholm.

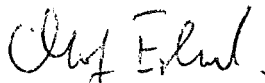
UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget meddelar
landskapsstyrelsen till kännedom vad
utskottet anført i betänkandets
motivering.

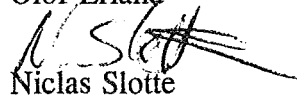
Mariehamn den 29 maj 1996

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Niclas Slotte